

---

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מודעות עצמית באמצעות אומנות - 99145

תאריך עדכון אחרון 27-08-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 3

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ריפוי בעיסוק

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): כוכבית לוי מזעקי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: [Shira.Diamond@mail.huji.ac.il](mailto:Shira.Diamond@mail.huji.ac.il)

שעות קבלה של רכז הקורס: על פי דרישה בתאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס עוסק במפגש עם עולם האומנות החזותית תוך התמקדות בערכיו התירפויטיים. הקורס משלב התנסות אישית וקבוצתית באמנות לצד למידה תיאורטית על מנת לאפשר מפגש מקיף ועשיר עם מדיום ייחודי זה ולפתח יכולת לניתוח, התבוננות ומודעות.

מטרות הקורס:

1. היכרות עם האומנות החזותית כשפה ייחודית תוך התמקדות בכוח הטיפולי הגלום בה.
2. מפגש עם המדיום האמנותי והתודעות למאפייניו ולמרכיביו של מעשה היצירה ולהשפעתם על תהליכים אישיים ובינאישיים.
3. התנסות חווייתית המאפשרת הקניית ידע בסיסי בשימוש בחומרים למטרות טיפוליות, והעמקת היכולת לניתוח, התבוננות ומודעות.
4. למידה על טיפול באמנות עם אוכלוסיות שונות.
5. פיתוח והעמקת מודעות עצמית ככלי לחיזוק תהליך גיבוש הזהות המקצועית כמרפא/ה בעיסוק.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. הסטודנטים/יות ירכשו ידע בתיאוריות מרכזיות אודות הכוח הטיפולי הגלום באומנות ובמעשה היצירה.
2. הסטודנטים/יות יפתחו יכולת התבוננות, וניתוח של תהליכי יצירה ותוצריהם והשפעתם על תהליכים אישיים ובין-אישיים.
3. הסטודנטים/יות ירכשו ידע בסיסי בטכניקות של שימוש בחומרים למטרות טיפוליות וירחיבו את היכרותם עם אפשרויות הטיפול בשילוב המדיום של אמנות בעבודה עם אוכלוסיות שונות.
4. הסטודנטים/יות יפתחו ויעמיקו את יכולת ההתבוננות והמודעות העצמית באופן שיתרום לחיזוק תהליך גיבוש זהותם/ן המקצועית.

דרישות נוכחות (%) :

100

- שיטת ההוראה בקורס: 1. התנסות חווייתית במהלך הפגישות.
2. הצגת חומר תיאורטי תוך התבססות על ההתנסות החווייתית.
  3. דיון בחומרי קריאה מתוך הספרות המקצועית.
  4. תיאורי מקרה.

---

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. שפת האמנות: דמיון, יצירתיות וסימבול.
2. בין אמנות למשחק:
3. אמנות ואמפטיה.
4. עבודה קבוצתית בטיפול באמנות.
5. טיפול באמנות בעבודה עם אוכלוסיות שונות (מתמודדים עם מחלות פסיכיאטריות, הפרעות אכילה, נפגעי טראומה).

\* יתכנו שינויים בנושאי הלמידה בהתאם לתכנים שיעלו בהתנסויות.

חומר חובה לקריאה:

הערה: החומר לקריאת חובה יינתן במהלך הקורס מתוך רשימה זו.

- אור, א., ואמיר, ד. (2005). "בשפה אחרת" תרפיה באמנויות – סיפורי טיפול. בן שמן: הוצאת מודן.
- אורבך, נ. (2018). "סטודיו טוב דיו" חומר, פעולה ומרחב בטיפול באומנות ובחינוך. תל-אביב: רסלינג.
- בן גל חזן, ר', כרמון, פ', רגב, ד', ושניר, ש' (2019). התרומה הייחודית של טיפול באמצעות אמנות לתחום של הפרעות אכילה. טיפול באומנות: מחקר ויצירה במעשה הטיפולי, 9(1), 951-964.
- גברון, ת. (2015). המוח הימני כדומיננטי בפסיכותרפיה. טיפול באמנויות: מחקר ויצירה במעשה הטיפולי, 5(1), 536-537.
- ויניקוט, ד.ו. (1971). משחק ומציאות. תל-אביב: עם עובד.
- לח, א., ומדזיני, ש. (2018). העיסתיות ההתפתחותית והעיסתיות הטראומטית: שתי נקודות מבט על עבודה בחומרים בטיפול באמנות, בין המילים, 15(1).
- מלקיודי, ק. (2011). טיפול בהבעה ויצירה. קריית ביאליק: אח.
- נוי, פ. (1998). התהליכים הנורמאליים לתחזוקת תחושת העצמי: האמנות. שיחות, י"ב(3), 202-211.
- נסימוב-נחום, ע. (2013). כל צבעי הנפש: טיפול באמנות בילדים המתנהגים בתוקפנות. תל אביב: מכון מופ"ת.

---

סטור, א. (1984). הדינאמיקה של היצירה. תל-אביב: ספרית פועלים. (עמ' 170-181).

קמחי, ש., ולובין, ע. (2017). מהות הסטודיו הפתוח במסגרות הבריאות, לפי נקודת המבט של המטפל/ת באומנות. מחקר ויצירה במעשה הטיפולי, 7, 695-705.

שניר, ש., ורגב, ד. (2013). דיאלוג עם חומרים: יוצרים מספרים על התנסויות בחומרי יצירה. טיפול באמנויות: מחקר ויצירה במעשה הטיפולי, 3, 294-302.

De Botton, A., & Armstrong, J. (2013). *Art as therapy*. London: Phaidon.

Gordon, G. (2014). *Well Played: The Origins and Future of Playfulness*. *American Journal of Play*, 6(2), 234-266.

Guitard, P., Ferland, F., & Dutil, É. (2005). Toward a better understanding of playfulness in adults. *OTJR: Occupation, Participation and Health*, 25(1), 9-22.

Diamond, S., & Lanskey, C. (2023). An Opportunity to Find Oneself at the End of a Paintbrush: Exploration of an Artist-Led Prison Intervention Model Bringing People From Prison and Local Community Together. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. Advance online publication. <https://dx.doi.org/10.1037/aca0000589>

Diamond, S., & Lev-Wiesel, R. (2016). Recollections of being in child expressive arts group therapy: A qualitative study of adult former clients' conceptions of their therapy as children. *International Journal of Group Psychotherapy*, 66, 1-21.

Diamond, S., & Shrira, A. (2018). Psychological vulnerability and resilience of Holocaust Survivors engaged in creative art. *Psychiatry Research*, 264, 236-243.

Diamond, S., & Shrira, A. (2020). From "a nothing" to something special: Art as a space of holding attunement in the creative experience of Holocaust survivor artists. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*.

Eisenbach, N. A., Snir, S., & Regev, D. (2015). Identification and characterization of symbols emanating from the spontaneous artwork of survivors of childhood trauma. *The Arts in Psychotherapy*, 44, 45-56.

Finkel, D., & Bat Or, M. (2020). The open studio approach to art therapy: A systematic scoping review. *Frontiers in Psychology*, 11, 2703.

- 
- Freedberg, D., & Gallese, V. (2007). Motion, emotion and empathy in esthetic experience. *Trends in Cognitive Sciences*, 11(5), 197-203.
- Gordon, G. (2014). Well Played: The Origins and Future of Playfulness. *American Journal of Play*, 6(2), 234-266.
- Granot, A., Regev, D., & Snir, S. (2018) Jungian theory and its use in art therapy in the viewpoints of Israeli Jungian art therapists, *International Journal of Art Therapy*, 23:2, 86-97.
- Guitard, P., Ferland, F., & Dutil, É. (2005). Toward a better understanding of playfulness in adults. *OTJR: Occupation, Participation and Health*, 25(1), 9-22.
- Hass-Cohen, N., Clyde Findlay, J., Carr R., & Vanderlan, J. (2014). Check, change what you need to change and/or keep what you want: An art therapy neurobiological-based trauma protocol. *Art Therapy*, 31, 69-78.
- Hilbuch, A., Snir, S., Regev, D., & Orkibi, H. (2016). The role of art materials in the transferential relationship: Art psychotherapists' perspective. *The Arts in Psychotherapy*, 49, 19-26.
- Holtforth, M., Imel, Z.E., (2017). What characterizes effective therapists? In: Castonguay, L.G., Hill, C.E. (Eds.), *Therapist effects: Toward understanding how and why some therapists are better than others*. American Psychological Association, Washington, pp. 37-53.
- Homer, E. S. (2015) Piece work: Fabric collage as a neurodevelopmental approach to trauma treatment. *Art Therapy*, 32(1), 20-26.
- Hunt, B., Truran, L., & Reynolds, F. (2016). "Like a drawing of breath": leisure based art-making as a source of respite and identity among older women caring for loved ones with dementia. *Arts & Health*, 1-16.
- Huss, E., Sarid, O., & Cwikel, J. (2010). Using art as a self-regulating tool in a war situation: A model for social workers. *Health & social work*, 35(3), 201-209.
- Leone, K., Robbins, S. J., & Morrow, M. T. (2018). Using clay sculpting to prime readiness to change: An experimental analog study. *Art Therapy*, 35(3), 131-137.

---

Lev-Wiesel, R. (2015). *Using drawings within therapy*. *Academic Journal of Creative Art Therapies*, 5, 318-323.

Peloquin, S. M. (1996). *Art: An occupation with promise for developing empathy*. *American Journal of Occupational Therapy*, 50, 655-661.

Pelowski, M., Specker, E., Gerger, G., Leder, H., & Weingarden, L. S. (2020). *Do you feel like I do? A study of spontaneous and deliberate emotion sharing and understanding between artists and perceivers of installation art*. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 14(3), 276.

Reynolds, F. (2003). *Reclaiming a positive identity in chronic illness through artistic occupation*. *OTJR: Occupation, Participation and Health*, 23(3), 118-127.

Stuckey, H. L., & Nobel, J. (2010). *The connection between art, healing, and public health: A review of current literature*. *American Journal of Public Health*, 100(2), 254-263.

Walker, M. S., Kaimal, G., Gonzaga, A. M., Myers-Coffman, K. A., & DeGraba, T. J. (2017). *Active-duty military service members' visual representations of PTSD and TBI in masks*. *International journal of qualitative studies on health and well-being*, 12(1), 1267317.

Wanzer, D. L., Finley, K. P., Zarian, S., & Cortez, N. (2020). *Experiencing flow while viewing art: Development of the Aesthetic Experience Questionnaire*. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 14(1), 113.

חומר לקריאה נוספת:

De Botton, A., & Armstrong, J. (2013). *Art as therapy*. London: Phaidon.

Gordon, G. (2014). *Well Played: The Origins and Future of Playfulness*. *American Journal of Play*, 6(2), 234-266.

Guitard, P., Ferland, F., & Dutil, É. (2005). *Toward a better understanding of playfulness in adults*. *OTJR: Occupation, Participation and Health*, 25(1), 9-22.

Diamond, S., & Lev-Wiesel, R. (2016). *Recollections of being in child expressive arts*

---

group therapy:

*A qualitative study of adult former clients' conceptions of their therapy as children*  
*International Journal of Group Psychotherapy*, 66, 1-21.

Diamond, S., & Lev-Wiesel, R. (2017). The title "therapy" and what do you do with it as a child? Recollections of being in child expressive arts group therapy. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 22, 152-64.

Diamond, S., Ronel, N., & Shrira, A. (2020). From a world of threat to a world at which to wonder: Self-transcendent emotions through the creative experience of Holocaust survivor artists. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(6), 609- 618.

Diamond, S., & Shrira, A. (2018). Psychological vulnerability and resilience of Holocaust Survivors engaged in creative art. *Psychiatry Research*, 264, 236-243.

Diamond, S., & Shrira, A. (2020). From "a nothing" to something special: Art as a space of holding attunement in the creative experience of Holocaust survivor artists. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*.

Eisenbach, N. A., Snir, S., & Regev, D. (2015). Identification and characterization of symbols emanating from the spontaneous artwork of survivors of childhood trauma. *The Arts in Psychotherapy*, 44, 45-56.

Finkel, D., & Bat Or, M. (2020). The open studio approach to art therapy: A systematic scoping review. *Frontiers in Psychology*, 11, 2703.

Freedberg, D., & Gallese, V. (2007). Motion, emotion and empathy in esthetic experience. *Trends in Cognitive Sciences*, 11(5), 197-203.

Gordon, G. (2014). Well Played: The Origins and Future of Playfulness. *American Journal of Play*, 6(2), 234-266.

Granot, A., Regev, D., & Snir, S. (2018) Jungian theory and its use in art therapy in the viewpoints of Israeli Jungian art therapists, *International Journal of Art Therapy*, 23:2, 86-97.

Guitard, P., Ferland, F., & Dutil, É. (2005). Toward a better understanding of playfulness in adults. *OTJR: Occupation, Participation and Health*, 25(1), 9-22.

Hass-Cohen, N., Clyde Findlay, J., Carr R., & Vanderlan, J. (2014). Check, change what you need to

- 
- change and/or keep what you want: An art therapy neurobiological-based trauma protocol. Art Therapy, 31, 69-78.*
- Hilbuch, A., Snir, S., Regev, D., & Orkibi, H. (2016). The role of art materials in the transferential relationship: Art psychotherapists' perspective. The Arts in Psychotherapy, 49, 19-26.*
- Holtforth, M., Imel, Z.E., (2017). What characterizes effective therapists? In: Castonguay, L.G., Hill, C.E. (Eds.), Therapist effects: Toward understanding how and why some therapists are better than others. American Psychological Association, Washington, pp. 37-53.*
- Homer, E. S. (2015) Piece work: Fabric collage as a neurodevelopmental approach to trauma treatment. Art Therapy, 32(1), 20-26.*
- Hunt, B., Truran, L., & Reynolds, F. (2016). "Like a drawing of breath": leisure based art-making as a source of respite and identity among older women caring for loved ones with dementia. Arts & Health, 1-16.*
- Huss, E., Sarid, O., & Cwikel, J. (2010). Using art as a self-regulating tool in a war situation: A model for social workers. Health & social work, 35(3), 201-209.*
- Leone, K., Robbins, S. J., & Morrow, M. T. (2018). Using clay sculpting to prime readiness to change: An experimental analog study. Art Therapy, 35(3), 131-137.*
- Lev-Wiesel, R. (2015). Using drawings within therapy. Academic Journal of Creative Art Therapies, 5, 318-323.*
- Peloquin, S. M. (1996). Art: An occupation with promise for developing empathy. American Journal of Occupational Therapy, 50, 655-661.*
- Pelowski, M., Specker, E., Gerger, G., Leder, H., & Weingarden, L. S. (2020). Do you feel like I do? A study of spontaneous and deliberate emotion sharing and understanding between artists and perceivers of installation art. Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts, 14(3), 276.*



---

Reynolds, F. (2003). *Reclaiming a positive identity in chronic illness through artistic occupation.*  
OTJR: Occupation, Participation and Health, 23(3), 118-127.

Stuckey, H. L., & Nobel, J. (2010). *The connection between art, healing, and public health: A review of current literature.* American Journal of Public Health, 100(2), 254-263.

Wanzer, D. L., Finley, K. P., Zarian, S., & Cortez, N. (2020). *Experiencing flow while viewing art: Development of the Aesthetic Experience Questionnaire.* Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts, 14(1), 113.

מרכיבי הציון הסופי :

מידע נוסף / הערות:

בקורס "ניתן ציון עובר / נכשל  
קבלת ציון עובר בקורס מהווה תנאי למעבר לשנה"ל הבאה  
נוכחות חובה ומלאה והשתתפות פעילה בשיעורים מהווים תנאי לקבלת ציון עובר בקורס.  
הגשת כל מטלות הקורס במועד ובציון עובר, מהווה תנאי לקבלת ציון עובר בקורס.